

İADE AMACIYLA GEÇİCİ TUTUKLAMA VE DİĞER KORUMA TEDBİRLERİ*

*Dr. Öğr. Üyesi Selman DURSUN***

Öz

Bu çalışmada 2016 tarihli, 6706 sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu'nda düzenlenen iade amacıyla geçici tutuklama ve diğer koruma tedbirleri, Anayasa'nın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ilgili hükümleri de dikkate alınarak incelenmiştir. İncelemede Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi'nin yanı sıra Alman Ceza İşlerinde Milletlerarası Adli Yardım Kanunu'nun (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen, IRG) benzer düzenlemeleriyle de yer yer karşılaştırma yapılmıştır. Sonuç olarak ise koruma tedbirlerine dair mevcut düzenlemelerde iade sürecine özgü bazı eksikliklere işaret edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Suçluların iadesi, adli işbirliği, adli yardım, geçici tutuklama, iade tutuklaması, iade amaçlı adli kontrol, iade yakalaması, iade amaçlı arama ve elkoyma

THE PROVISIONAL ARREST AND OTHER PROTECTION MEASURES FOR THE PURPOSE OF EXTRADITION

Abstract

In this study, the provisional arrest and other protection measures for the purpose of extradition, regulated in the Law No. 6706 on International Judicial

* Bu çalışma, Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Türkiye Adalet Akademisi Bilimsel Çalışmalar ve Enformasyon Daire Başkanlığı tarafından 13-14 Nisan 2018'de Antalya'da gerçekleştirilen Cezaî Konularda Uluslararası Adli İşbirliği Sempozyumu'nda sunulan tebliğin göz geçirilmiş ve kısmen genişletilmiş halidir. Çalışmanın, aynı toplantıda birlikte bulunduğumuz Prof. Dr. Durmuş TEZCAN Hocamız için çıkartılan bir armağanda yayınlanma fırsatının ortaya çıkması ayrıca mutluluk vericidir. Sempozyum hakkında bilgi ve değerlendirme için bkz. Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Uluslararası Hukuk Bülteni, 14. Sayı, Mayıs 2018, s.2-3 ve 24-26. <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/bultenler/Bultensayi14/bulten_14sayi.pdf>.

** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (e-posta: sdursun@istanbul.edu.tr) ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3944-2290>

Cooperation in Criminal Matters of 2016, have been examined by taking into consideration the relevant provisions of the Constitution and the European Convention on Human Rights. In the study, in addition to related regulations of the European Convention on Extradition, the similar provisions of the German Law on International Cooperation in Criminal Matters (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen, IRG) have also been compared. As a result, some of the deficiencies in the existing regulations on the protection measures, which are specific to the extradition process have been pointed out.

Keywords

Extradition, judicial cooperation, provisional arrest, extradition arrest, judicial control for extradition, extradition detention, extradition search and seizure

I. GENEL OLARAK

A. Mevzuat

İade amacıyla uygulanabilecek koruma tedbirleriyle ilgili olarak başta Anayasa olmak üzere çeşitli milletlerarası sözleşmelerde ve ilgili kanunda birtakım düzenlemeler bulunmaktadır. Özellikle tutuklama tedbiri bakımından *Anayasa*'nın (AY'nin) kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını öngören 19. maddesi keza *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*'nin (AİHS'nin) hürriyet ve güvenlik hakkına dair 5. maddesi doğrudan konuyla ilişkilidir. Koruma tedbirinin niteliğine göre Anayasa'nın ve Sözleşme'nin diğer hak ve hürriyetlerle ilgili hükümleri, örneğin arama ve el koyma açısından özel hayatın gizliliği ve mülkiyet hakkı da kuşkusuz gündeme gelebilecektir. İnsan haklarına ilişkin bu temel düzenlemelerin, iadeye yönelik koruma tedbirleri için de geçerli olduğu izahtan varestedir.

Bahsi geçen temel hükümlerden başka inceleme konusu tedbirler hakkındaki asıl mevzuat, iade hukukuna dair metinlerde yer almaktadır. Türk hukuku açısından başlıca düzenleme 2016 yılında kabul edilip yürürlüğe giren 6706 sayılı *Cezaî Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Kanunu*'dur. Bundan önce yürürlükte olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Geri verme" başlıklı 18. maddesi konuyla ilgili sınırlı bir içeriğe sahip olup 6706 sayılı Kanun'la (m.36) yürürlükten kaldırılmıştır. AY m. 90 gereği iç hukukumuzun parçası olan ve üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi bünyesinde imzalanıp 1959 yılında onaylanan *Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi* (SİDAS, özellikle m.16, 18, 20) ve diğer ikili iade andlaşmaları da koruma tedbirlerine dair önemli belgelerdir. Bunların dışında yine Avrupa Konseyi içinde Bakanlar Komitesi'nin *İadeye Dair Avrupa Sözleşmesi'nin Pratik Uygulaması Hakkındaki Tavsiyesi* (No: R 80-7) geçici tutuklama yönünden de bir öneri getirmektedir.

B. İade Amacıyla Uygulanabilecek Koruma Tedbirleri

İade süreci ve işlemleri dikkate alındığında, koruma tedbirlerinin önemli bir kısmının bu amaçla uygulama alanı bulabileceği ve bilhassa kişinin ilgili süreçte kaçmasını ve delilleri karartmasını önlemeye matuf, hürriyeti kısıtlayıcı tedbirlerin ayrı bir önem taşıdığı söylenebilir.

Koruma tedbirleri ve ilgili düzenlemeler gözden geçirildiğinde, iade amacıyla başvurulabilecek tedbirler olarak yakalama, gözaltı, tutuklama, adli kontrol, zorla getirme, arama ve el koyma öne çıkmaktadır. Bunlardan başka diğer tedbirler içinde, örneğin telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi ve bunun içinde yakalama amaçlı mobil telefonun yerinin tespiti gündeme gelebilecek tedbirler arasındadır.

C. Genel Olarak İade Süreci

İade amacıyla uygulanabilecek tedbirler, gerek nitelik gerekse şartlar yönünden iade sürecinin seyrine göre farklılık arz edebilmektedir. Bu çerçevede iade sürecini; kabaca iade talebinden önceki evre ve iade talebi sonrası evre şeklinde ikiye ayırmak mümkündür. İkinci evre ise kendi içinde, iade talebinin Bakanlıkta incelenmesi, iade talebinin ağır ceza mahkemesinde kabul edilebilirliğinin değerlendirilmesi, kabul edilebilirlik kararına dair idari onay ve teslim aşamalarından oluşmaktadır.

II. İADE TALEBİ ÖNCESİ KORUMA TEDBİRLERİ

A. Mevzuat

İade talebi öncesi söz konusu olabilecek koruma tedbirlerine dair düzenlemeler, esasen 6706 sayılı Kanun'un "geçici tutuklama" başlıklı 14. maddesi ile SİDAS'ın "muvakkat tevkif" başlığını taşıyan 16. maddesinde yer almaktadır. Keza 6706 sayılı Kanun m.14/5'in atfıyla Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK'nın) adli kontrole dair 109. maddesini de zikretmek gerekir. Bunların yanı sıra Avrupa Konseyi'nin R 80-7 Tavsiyesi, ikili anlaşmalar keza AY'nin 19. ve AİHS'nin 5. maddeleri de konuyla ilgilidir.

B. Koruma Tedbirleri

İade talebi yapılmadan önce, iadesi talep edilen kişiye yönelik olarak geçici iade yakalaması, gözaltı ve geçici iade tutuklaması veya adli kontrolü tedbirleri uygulanabilir. Burada amaç, iade talep evrakının hazırlanması sürecinde kişinin kaçmasının, delilleri karartmasının önlenmesi olup bu anlamda sözü geçen koruma tedbirleri için "geçici" sıfatı kullanılmaktadır¹.

Belirtmek gerekir ki iade talebi öncesi başvurulabilecek tedbirler, talebin gelmesinden sonraki sürece nazaran sınırlıdır. İade talebinin, bunun dayandığı evrakın henüz gelmemiş olması, iade konusu kişi ve olay hakkında yeterli verinin bulunmaması itibarıyla bu durum tabiidir. Bu evredeki tedbirler esasen 6706 sayılı Kanun'un 14. maddesinde düzenlenmiş olup talep sonrası evreye dair 16. maddedeki gibi CMK'nın koruma tedbirlerine ilişkin hükümlerine genel bir atıf yoktur².

¹ Karşılaştırınız Ceza Muhakemesi Kanunu m. 90/1: "Geçici yakalama" ve m. 98: "Yakalama emri".

² Bu bağlamda Kanun'un, "Usul hükümlerinin uygulanması" başlıklı 5. maddesinin özel düzenleme olmayan hallerde bir bütün olarak CMK'ya yaptığı atıf akla gelebilir. Ancak söz konusu hüküm, madde başlığına bakıldığında CMK'nın daha çok usuli düzenlemelerine yol-lama yapmakta olup, ilgili koruma tedbirlerinin esasa ilişkin şartlarını kapsar gözükmemektedir. Kaldı ki aksi düşünülse bile koruma tedbirlerinin koşullarının bu evrede gerçekleşmesi zordur. Ayrıca birtakım temel hak ve hürriyetleri sınırlamaları itibarıyla koruma tedbirlerinde kanunilik ilkesinin geçerli olduğu ve kıyasın mümkün olmadığı hatırlanmalıdır.

1. Geçici İade Yakalaması ve Gözaltısı

Geçici yakalama ve gözaltı tedbirleri, geçici tutuklamayla bağlantılı olarak 6706 sayılı Kanun'un 14. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Fırkaya göre ilgili devletin geçici tutuklama talebi, merkezi makam olarak nitelenen Adalet Bakanlığı tarafından kişinin iade amacıyla yakalanması ve Cumhuriyet savcılığına sevki için İçişleri Bakanlığına gönderilecektir. Burada amaç, geçici iade tutuklamasının gerçekleştirilebilmesi için kişinin yakalanarak savcılığa sevki ve bu konuda karar verecek olan sulh ceza hâkimi önüne çıkarılmasıdır. Madde gerekçesine göre fıkra geçici tutuklanması talep edilen kişinin "Türkiye'de bulunduğu yerin bilinmemesi hâlinde takip edilecek usul" düzenlenmektedir³. Madde metninde yer almayan bu belirleme esas alınır, kişinin bulunduğu yerin bilinmesi halinde geçici tutuklamanın sağlanması için nasıl bir yola başvurulacağı belli değildir. Bu konuda 6706 sayılı Kanun m.5'in atfıyla CMK'nın kişinin çağrılmasına veya zorla getirilmesine dair hükümleri akla gelebilir de koşulları itibarıyla bu evreye özgü özel düzenleme yapılması ihtiyacı vardır.

Geçici iade yakalaması tedbirinin şartlarını, iade sürecini başlatacak olan devletin geçici tutuklama talebinin olması, gerekçe esas alınır, kişinin bulunduğu yerin bilinmemesi ve tutuklama talebinin Adalet Bakanlığı tarafından İçişleri Bakanlığına gönderilmesi şeklinde ifade etmek mümkündür. Sonrasında kişinin yakalanması, savcılığa sevki ve geçici tutuklama talebi hakkında karar vermek üzere en geç yirmi dört saat içinde sulh ceza hâkimi önüne çıkarılması gerekmektedir. Maddede yakalama açısından iş, İçişleri Bakanlığına devredilmiş ancak bu safhada savcılığın yetkisi, kolluk-savcılık ilişkisi, ayrıca herkesin yakalama yetkisi, yakalama sonrası yapılacak bildirimler ve diğer işlemler hakkında bir düzenlemeye yer verilmemiştir⁴. Hükümde kişinin yakalanıp savcılığa sevkinden bahsedilmesi ve CMK'nın savcı ile kolluk arasında öngördüğü hiyerarşi ve irtibat düzeni itibarıyla öncesinde de kolluğun savcılıkla bağlantı kurması gerektiği söylenebilir⁵. Bu noktada yetkili savcılığın, keza sulh ceza hâkimliğinin neresi olacağı hususunda, 6706 sayılı Kanun'un iade muhakemesine dair görev ve yetkiyi düzenleyen 15. maddesi esas alınabilir ve kıyasen kişinin bulunduğu yerdeki, bulunduğu yer belli değilse Ankara'daki mercilerin yetkili

³ Kişinin bulunduğu yerin belirlenme ve böylece yakalanmasını sağlama açısından mobil telefonun yerinin tespiti (CMK m.135/5) de önemli bir tedbirdir. Ancak bu hususta 6706 sayılı Kanun m.14'te herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. İade talebinden sonra ise Kanun'un 16. maddesinin genel atfı gereğince bu tedbire başvurulması mümkündür. Krş. Alman Ceza İşlerinde Milletlerarası Adli Yardım Kanunu'nun (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen, IRG) araştırma tedbirlerine (Fahndungsmaßnahmen, § 18) dair hükmü.

⁴ Kıyaslayınız Alman Kanunu'nun (IRG); savcılık ve kolluk görevlilerinin, keza CMK'ya atfıyla herkesin geçici yakalama (vorläufige Festnahme) yetkisini (§ 19), yakalanan kişiye yakalama sebebinin bildirimini (§ 20) ve geçici yakalama sonrası muhakemeyi (§ 22) düzenleyen hükümleri.

⁵ Keza yakalama sonrası bildirimler ve diğer işlemler yönünden, 6706 sayılı Kanun m.5'in yollamasıyla CMK'nın ilgili usuli hükümlerinin uygulanması düşünülebilir.

olduğu söylenebilir⁶. Ancak bu konuda da Kanun'da açık düzenleme yapılması isabetli olacaktır.

Öte yandan yürürlükteki CMK sisteminde yakalama ve gözaltı tedbirlerinin ayrı tedbirler olarak öngörülmesi, gözaltı süresinin yol süresi hariç, yakalama anından başlatılması (CMK m.90-91) dikkate alındığında bu konularda da maddede açıklık olmadığı görülmektedir. Geçici iade yakalaması kapsamında yakalanan kişinin durumu, ayrıca gözaltı kararının gerekip gerekmediği, yirmi dört saatlik sürenin başlangıcı vb. noktalar müphemdir. Düzenlemenin mevcut hali bakımından, mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve AY m.19'da olduğu gibi, yakalanan kişinin fiili durumu anlamında bir gözaltından söz edilebilir ve gözaltı süresinin de yakalama anından itibaren hesaplanması gerektiği ifade edilebilir. Lakin yol süresi ve bunun azami uzunluğu belirsiz kalmaktadır. Bu ve benzeri hususlar bakımından CMK hükümlerinin kıyasen uygulanacağına dair hükmün öngörülmesi, olası tartışmaları önleyecektir.

2. Geçici İade Tutuklaması veya Adli Kontrolü

İade talebinden önce, iade evrakının hazırlanması süresince, özellikle kişinin kaçmasını önlemek ve böylece iadeyi sağlamak amacıyla başvurulabilecek olan ve esasen iade hukukuna özgü en önemli koruma tedbiri geçici iade tutuklaması ve bunun alternatifi olarak adli kontroldür. Söz konusu tedbirlerin şartları 6706 sayılı Kanun m.14/1'de öngörülmüştür.

a) Bu şartların başında *iade talebinin Adalet Bakanlığına ulaşmamış olması* gelmekte olup sürecin iade talebinden önceki evrede olması gerekir. Bu koşul, iade tutuklamasına geçici niteliğini ve kendine has özelliklerini vermektedir. Zira iade talebinden sonra CMK'daki şartlar çerçevesinde iade tutuklaması mümkün olabilecektir.

b) Kanunda öngörülen ikinci ve en önemli şart, *iade talebine konu olabilecek bir suçun işlendiğinin kabulü için kuvvetli şüphe bulunması* şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre hem bir suçun işlendiğine hem de bunun iade talebine konu olabileceğine dair kuvvetli şüphe olmalıdır. Burada esasen yurt dışında işlenmiş bir suç söz konusu olduğundan ve daha önemlisi henüz iade evrakı gönderilmediğinden kuvvetli şüphenin hangi delillere dayalı olarak saptanacağı tereddüt doğurabilir. Madde gerekçesinde sözü geçen kuvvetli şüphenin temel dayanağını, yabancı makamlar tarafından iletilecek yakalama müzekkeresinin oluşturacağı ve kişinin eylemlerini açıklayan ve yabancı adli mercilerce düzenlenen yakalama müzekkeresine istinaden tutuklama kararının verilebileceği ifade edilmiştir. Kanaatimizce bu evrede kuvvetli suç şüphesinden ziyade tutuklama sebepleri olan kaçma veya delilleri karartma şüphesiyle yetinilmesi mak-

⁶ Kişinin bulunduğu yer ile kastedilenin ne olduğu (yerleşim yeri, oturlan yer vs.) açık değildir. Bu ifade geniş yorumlanırsa kişinin yakalandığı yerin de bu kapsama gireceği belirtilebilir.

sada daha uygundur⁷. İlginç olarak maddede suçun işlendiği şüphesine yer verilirken, söz konusu tutuklama sebepleri düzenlenmemiştir. Diğer yandan ilgili suçun iadeye konu olabilecek bir suç olduğu, farklı bir anlatımla herhangi bir iade engelinin bulunmadığı yönünde de kuvvetli şüphe bulunmalıdır⁸.

c) Geçici tutuklama ve adli kontrolün üçüncü şartı, *ilgili milletlerarası anlaşma hükümleri veya mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde ilgili devletin talebi* şeklinde ortaya konulabilir. Bu şart kapsamında Türkiye'nin tarafı olduğu ikili ve çok taraflı iade anlaşmaları dikkate alınacak, eğer ilgili devletle herhangi bir anlaşma yoksa mütekabiliyet ilkesine göre işlem yapılacaktır. Yukarıda da değinilen gerekçeye göre geçici tutuklama talebi, ilgili devletin adli mercilerince verilen yakalama (keza tutuklama) müzekkeresine dayalı olmalıdır. SİDAS m.16 uyarınca geçici tutuklama talebi, talep edilen tarafın yetkili makamlarına diplomatik yoldan gönderilebileceği gibi doğrudan doğruya posta veya telgraf yoluyla veya Milletlerarası Polis Teşkilâtı (İnterpol) vasıtasıyla yahut yazılı olarak kanıtlanabilir olan veya istenen tarafça uygun görülecek diğer herhangi bir vasıta ile iletilebilir. Yine aynı maddeye göre talepte, mahkûmiyet kararının, tutuklama müzekkeresinin veya aynı etkide diğer bir kararın varlığından söz edilmeli, iade isteminde bulunma niyeti belirtilmelidir. Talepte ayrıca yapılacak iade istemine esas teşkil eden fiil, bu fiilin işlendiği yer, tarih ve istenen şahsın eşkâli tarif edilmelidir.

Avrupa Konseyi'nin SİDAS'ın pratik uygulamasına dair R 80-7 Tavsiyesinde, iade talep eden devletin, başka türlü iadenin mümkün olmayacağına dair güçlü nedenler varsa geçici tutuklamayı talep etmesi gerektiği önerilmiştir. Nitekim SİDAS m.16'da "müstacel hallerde" geçici tutuklamanın talep edilebileceğini öngörmektedir⁹. İadeyi akamete uğratabilecek güçlü nedenler yahut acil haller ise kaçma ve delilleri kararmaya ilişkin olabilir.

Kanunda *ilgili devletin talebi olmadan geçici iade tutuklaması* ayrıca düzenlenmiştir (m.14/2). Buna göre 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 12/3-a kapsamında, bir yabancıyı yabancı ülkede bir yabancıya karşı Türk

⁷ Nitekim 6706 sayılı Kanun m.14/5'te geçici tutuklama yerine "kişinin kaçmasına engel olacak şekilde" adli kontrole karar verilebileceği öngörülmüştür. Ayrıca bkz. aşağıda tedbirlerin Anayasa ile uyumuna dair açıklamalar.

⁸ Alman Kanunu'nun (IRG) geçici iade tutuklamasını (vorläufige Auslieferungshaft) düzenleyen maddesinde (§ 16), öncelikle olağan iade tutuklamasının şartlarına (§ 15, kaçma veya delilleri karartma ve iadenin mümkün görünmesi) atıf yapılmıştır. Bunlara ek olarak ilgili devletin bu yöndeki talebi veya talep olmasa da kişinin, iadesine yol açabilecek bir fiile dair kuvvetli şüphe altında olması aranmıştır. Dikkate edilirse eğer ilgili devletin talebi varsa kuvvetli suç şüphesi gerekmemekte, tutuklama sebepleriyle yetinilmektedir. İade talebi geldikten sonra uygulanan (olağan) iade tutuklamasında (§ 15) da kuvvetli suç şüphesi öngörülmüş değildir. Yalnızca geçici tutuklamada ilgili devletin talebinden bağımsız olarak alternatif bir tutuklama şartı olarak kuvvetli suç şüphesine yer verilmiştir.

⁹ SİDAS'ın açıklayıcı raporuna göre geçici tutuklama talebini haklı kılan "aciliyetin" tek yargıcı, bunu talep eden taraftır.

kanunlarına göre aşağı sınırı üç yıldan az olmayan hapis cezasını gerektiren ve iadeye konu olabilecek bir suç işlediğine dair kuvvetli şüphe bulunması halinde ilgili devletin talebi olmasa da geçici tutuklama yapılabilecektir¹⁰. Belirtmek gerekir ki ikame yargı veya adalet ilkesi olarak anılan bu halde, eğer ilgili devletle iade andlaşması yoksa veya iade istemi suçun işlendiği veya failin vatan-daşı olduğu devlet tarafından kabul edilmemişse kişi Adalet Bakanı'nın iste-miyle Türkiye'de yargılanabilecektir (TCK m.12/3-b). Ancak talepsiz geçici iade tutuklaması açısından bunun aksi durum, yani iade andlaşmasının mevcu-diyeti yahut iadenin ilgili devlet tarafından kabulü sebebiyle iadenin mümkün olduğu ihtimal kastedilmektedir.

ç) İlgili devletin talebiyle ilişkili bir başka şart, merkezi makam olarak *Adalet Bakanlığı'nın onayı* olup, Bakanlık yukarıda değinilen koşullara uygun bir talebin bulunup bulunmadığını inceleyecektir. Kuvvetli şüphe şartında yaka-lama yahut tutuklama müzekkeresinin varlığı, talebin ilgili andlaşma hüküm-lerine veya müttekabiliyet ilkesine uyumu, gerekli açıklamaları içerip içermediği gibi hususlar açısından Adalet Bakanlığı'nın onayı gerekmektedir.

d) Bu konuda son şart, *savcının talebi ve sulh ceza hâkiminin kararı* olup bunun için öncelikle geçici tutuklama talebinin yahut talebin aranmadığı halin savcılığa iletilmiş olması gerekir. Yukarıda geçici iade yakalaması ve gözaltı tedbirleri incelenirken ifade edildiği gibi Adalet Bakanlığı geçici tutuklama tale-bini, kişinin yakalanması ve savcılığa sevki için İçişleri Bakanlığı'na göndere-cektir (m.14/3). CMK sisteminde bir istisna dışında giyabi tutuklamanın kabul edilmemesiyle uyumlu olarak kişinin sulh ceza hâkimi önüne çıkarılması söz konusudur. Savcının talebi açıkça düzenlenmiş olmasa da kişinin yakalanarak savcılığa sevkinden hareketle ve keza 6706 sayılı Kanun m.5'in atfıyla CMK'nın ilgili usul hükümleri uyarınca geçici tutuklamayı savcılığın sulh ceza hâkiminden talep etmesi gerektiği sonucuna varılabilir¹¹.

Tutuklama talebi karşısında sulh ceza hâkimi öncelikle kişiye, Kanun'un 17. maddesinde düzenlenen ve normal iade usulünün uygulanmadığı rızaya dayalı iade imkânı ile bunun hukukî sonuçları hakkında bilgi verecek, sonra-sında talep hakkında karar verecektir (6706 sayılı Kanun m.14/3-son cümle). Sulh ceza hâkimi talebi değerlendirirken yukarıda değinilen şartları inceleyecek olmakla birlikte maddede "tutuklanabilir" dediği için bu konuda takdir yetkisi vardır. Her ne kadar ilgili devletin geçici tutuklama talebi Adalet Bakanlığı'nın onayından geçerek savcılığın ve sulh ceza hâkiminin önüne geliyorsa da kuv-vetli suç şüphesinin takdiri, gözden kaçan veya sonradan ortaya çıkan sebeplerle iade imkânının olmadığına anlaşılması, yakalanan kişi ile talep konusu kişinin

¹⁰ Alt sınırı üç yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda ise geçici tutuklama için ilgili devle-tin talebi aranacaktır.

¹¹ Buradaki yetkili savcılık ve sulh ceza hâkimliği, yukarıda açıklandığı üzere Kanun'un 15. maddesine kıyasla belirlenecektir.

kimliğinin uyuşmaması vb. açılardan talep hâkim tarafından değerlendirilecektir. Şartların mevcudiyetine rağmen maddede açıkça belirtilmese de orantılılık açısından, örneğin üst sınırı iki yıl geçmeyen bir suç (krş. CMK m.100/4) için tutuklama talebi reddedilebilir. Nitekim 6706 sayılı Kanun m.14/5'te geçici tutuklama yerine kişinin kaçmasına engel olacak şekilde CMK m.109 uyarınca adli kontrol kararı verilebileceği öngörülmüştür¹². Kişinin kaçmasını önleyecek adli kontrol yükümlülükleri olarak yurt dışı yasağı, konutu veya belirli yerleşim yerini terk etmeme (CMK m.109/3-a, j, k) söz konusu olabilir¹³. Adli kontrol yükümlülüklerine uyulmaması durumunda, ilgili fıkırdaki bir bütün olarak CMK m.109'a yollama yapıldığı da dikkate alınarak geçici tutuklamaya dönülmesi gerektiği söylenebilir. Diğer yandan tutuklama sorgusunda hakların hatırlatılması, müdafî zorunluluğu, verilen kararlara itiraz vs. hususlarda CMK hükümleri uygulanacaktır (6706 sayılı Kanun m.5'in atfıyla).

e) *Geçici iade tutuklamasının veya adli kontrolünün süresi*, Kanun'da özel olarak düzenlenmiştir (6706 sayılı Kanun m.14/4, 6). Buna göre geçici tutuklama süresi ilgili milletlerarası anlaşma hükümlerine göre belirlenecektir. Mütakabiliyet ilkesi çerçevesinde tutuklama talebi yapılmışsa, süre en fazla 40 gün olarak öngörülmüştür. SİDAS m.16/4'e göre ise geçici tutuklama süresi kural olarak 18 gün olup bu süre hiçbir şekilde 40 günü aşamayacaktır¹⁴. Bu süreler içinde kişinin geçici salıverilmesinin de mümkün olduğu ancak kişinin kaçmasını önleyici tedbirlerin alınacağı ifade edilmektedir. Esasen bu hüküm, 6706 sayılı Kanun'daki baştan itibaren tutuklama yerine adli kontrole karar verilmesi imkânının (m.14/5) dışında, tutuklamanın sonradan adli kontrole çevrilmesine de işaret etmektedir. Kanun'da bu hususta açıklık olmamakla birlikte hükmün amaca uygun yorumuyla aynı sonuca varılabilir¹⁵.

Belirtilen süreler içinde ilgili devletin iade evrakını göndermemesi hâlinde geçici tutuklama veya adli kontrol kararı kaldırılacak, kişi serbest bırakılacaktır. Ancak bu durum, daha sonra iade talebinin ve evrakının gelmesi halinde, bu defa ağır ceza mahkemesi tarafından (olağan) tutuklama veya adli kontrol

¹² Gerek tutuklama gerekse adli kontrol konusunda, kişinin rızaya dayalı iadeyi kabul etmesi de gözetilebilir.

¹³ Madde gerekçesinde; "Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak" (CMK m.109/3-b) yükümlülüğü de bu minvalde sayılmıştır. Ancak bunun kaçmayı önlemeye elverişliliği şüphelidir.

¹⁴ Avrupa Konseyi'nin konuyla ilgili R 80-7 Tavsiyesinde geçici tutuklama süresinin mümkün olduğunca kısa olması önerilmekte, sözü edilen 18 günlük sürenin yalnızca zorunlu hallerde, özellikle talep eden devletin evrakları bu süre içinde sunmasının zorluklarını göstermesi halinde aşılması gerektiği vurgulanmaktadır.

¹⁵ Bununla birlikte CMK m.109/7 bağlamında tutukluluk süresinin dolması sebebiyle adli kontrole başvurulması hükmünün, geçici iade tutuklaması açısından mümkün olmadığı, ilgili sürelerin iade evraklarının iletilmesi için kesin nitelikte olduğu kanaatindeyiz. Krş. SİDAS m.16/4. Sözleşmenin açıklayıcı raporunda geçici salıvermenin ve kaçmayı önleyici gözetim tedbirlerinin sürenin bitiminde önce olduğu belirtilmektedir.

tedbirlerine karar verilmesine engel değildir (6705 sayılı Kanun m.14/6; SİDAS m.16/5). İncelenen ihtimalin aksine, yani ilgili devletin söz konusu süreler kapsamında iade talebini ve evrakını göndermesi halinde geçici iade tutuklaması veya adli kontrolünün durumu Kanun'da düzenlenmemiştir. Kanaatimizce bu olasılıkta artık tedbirlere geçici niteliğini veren ilk şart (iade talebinin ulaşmamış olması) ortadan kalkacağından tedbirlere son verilmesi, yetkili ağır ceza mahkemesi tarafından bunların iade talebi sonrası olağan tedbirlere dönüştürülmesi yahut yeni bir karar verilmesi gerekmektedir. Bu konuda da açık düzenleme yapılması kişi hürriyeti açısından elzemdir¹⁶.

C. Tedbirlerin Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Uyumlu

Başta da belirttiğimiz gibi incelenen tedbirler AY'nin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını düzenleyen 19. maddesi ile AİHS'nin hürriyet ve güvenlik hakkına ilişkin 5. maddesiyle yakından bağlantılıdır. Gerek Anayasada gerekse Sözleşmede iade işlemleri kapsamındaki yakalama ve tutuklamalar kişi hürriyeti hakkının sınırlanma sebepleri arasında gösterilmiştir. Sözleşmede genel olarak iade işlemine muhatap kişiden söz edilirken AY m.19'da "geri verme kararı verilen" kişiden bahsedilmek suretiyle karar öncesi geri verme süreci kapsam dışı bırakılmış gözükmektedir. Ancak maddenin 2. fıkrasında kuvvetli suç şüphesi şartıyla tutuklama düzenlenmekte ve tutuklama sebepleri olarak kaçma ve delilleri karartma şüphesinden başka "veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen" diğer haller gösterilmektedir. Fıkranın devamında hâkim kararı olmadan (geçici) yakalamanın, şartları kanunda gösterilmek üzere ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabileceği öngörülmektedir. Yukarıda değindiğimiz iade amacıyla geçici yakalama ve gözaltı ile tutuklama ve adli kontrol tedbirlerini bu hükümler kapsamında değerlendirmek mümkündür. Geçici iade tutuklaması için aranan ve eleştiri konusu yaptığımız kuvvetli suç şüphesi koşulu, AY m.19/2 ile uyumlu gözükürken tutuklama sebepleri bakımından tam bir uyumdan söz etmek zordur. Geçici yakalama ve gözaltı bakımından da gecikmesinde sakınca olan hal şartı tartışmaya açıktır.

Bundan başka hem AY'de hem de AİHS'de, yakalama ve tutuklama sonrası bunun sebeplerinin ve hakların bildirilmesi, yakınlarla haber verme, bu işlemlere itiraz ve tedbirleri hukuka aykırı ve haksız uygulanması halinde tazminat yükümlülükleri açıkça düzenlenmiştir. 6706 sayılı Kanun'da her ne kadar bu hususlar, ilgili tedbirler açısından öngörülmüş değilse de daha önce de işaret ettiğimiz üzere, aynı Kanun'un 5. maddesinin atfıyla konuyla ilgili CMK hükümleri uygulama bulabilecektir.

¹⁶ Alman IRG'nin geçici iade tutuklaması düzenlemesinde, iade talebi ve evrakının alınmasından sonra yetkili mahkemenin tutmanın devam edip etmeyeceği konusunda gecikmeksizin karar vereceği açıkça hüküm altına alınmıştır (§ 16/3).

III. İADE TALEBİ SONRASI KORUMA TEDBİRLERİ

A. Mevzuat

İade talebinin ve evrakının gelmesinden sonra başvurulabilecek koruma tedbirlerine dair mevzuat, öncelikle 6706 sayılı Kanun'un "İade amacıyla koruma tedbirlerinin uygulanması" başlıklı 16. maddesi ile dolaylı olarak kişinin ve eşyanın teslimini düzenleyen 20. maddesi ve 16. maddenin atfıyla CMK'nın koruma tedbirlerine ilişkin hükümlerinden oluşmaktadır¹⁷. Bunların dışında SİDAS m.16/5 (geçici tutuklama sonrası tutuklama), 18 (şahsın teslimi), 20 (eşyanın teslimi) ve diğer ikili andlaşma hükümleri, keza koruma tedbirlerinin sınırladığı temel haklar bağlamında AY ve AİHS'nin ilgili hükümleri de zikredilmelidir.

B. Koruma Tedbirleri

6706 sayılı Kanun m.16/1, yetkili ağır ceza mahkemesinin iade sürecinin her aşamasında iadesi talep edilen kişi hakkında CMK hükümleri uyarınca koruma tedbirlerine karar verebileceğini öngörmektedir. Her ne kadar fıkrada iade sürecinin her aşaması dense de burada kastedilen iade talebinden sonraki evredir. Zira ağır ceza mahkemesi iade talebi geldikten sonra talep hakkında karar vermekle görevli bir merci olup (6706 sayılı Kanun m.13/2, 15, 18) öncesinde, yukarıda değinildiği üzere sulh ceza hâkimliği yetkilidir. Nitekim madde gerekçesinde ağır ceza mahkemesinin, iade evrakının ulaşmasından itibaren iade sürecinin her aşamasında ve kişi yabancı devlet makamlarına teslim edilinceye kadar koruma tedbirlerine karar verilebileceği belirtilmiştir. Böylece söz konusu mahkeme, nezdindeki iade muhakemesi bittikten sonra teslimine değin süren idari süreçte de koruma tedbirleri konusunda yetkili kılınmıştır.

Maddede koruma tedbirleri açısından bir bütün olarak CMK'ya atıf yapıldığından dolayı ağır ceza mahkemesi, şartları oluşan tüm koruma tedbirlerine başvurabilecektir. Ancak iade muhakemesi bakımından yakalama, zorla getirme, tutuklama, adli kontrol, arama ve el koyma öne çıkmaktadır.

Koruma tedbirlerine karar verecek yetkili ağır ceza mahkemesi, daha önce de açıklandığı üzere kural olarak kişinin bulunduğu yerdeki mahkemedir. Fakat kişinin bulunduğu yer belli değilse Ankara Ağır Ceza Mahkemesi yetkili olacaktır (6706 sayılı Kanun m.15).

1. İade Yakalaması veya Zorla Getirme

Ağır ceza mahkemesi, iadesi talep edilen ancak bulunduğu yer bilinmeyen, kaçak olan veya hakkında tutuklama kararı verilmesi için yeterli neden bulunan

¹⁷ TCK'nın mülga 18. maddesinin 7. fıkrasında da iadenin kabul edilebilirliğinden sonra CMK'ya göre tutuklama ve diğer tedbirlere başvurulabileceği öngörülmektedir.

yahut duruşmada hazır bulunması gereken kişi için yakalama emri ya da zorla getirme kararı düzenleyebilir (CMK m.98, 146, 199).

İadesi istenen kişinin bulunduğu yer belli değilse yakalama emrini Ankara Ağır Ceza Mahkemesi çıkaracaktır. 6706 sayılı Kanun'un görev ve yetkiyi düzenleyen 15. maddesinin gerekçesinde de kişinin nerede olduğunun bilinmediği hallerde yetki karmaşasına ve işlemlerin yavaş ilerlemesine yol açmamak amacıyla Ankara'daki mahkemenin yetkisinin kabul edildiği ifade edilmiştir. Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'ne verilen bu yetkiyle, kişi hakkında iadenin sağlanması amacıyla en kısa zamanda yakalama emri çıkarılması için gerekli işlemlerin yapılmasının amaçlandığı belirtilmiştir.

2. İade Tutuklaması veya Adli Kontrolü

İade talebinin değerlendirilmesi sürecinde kişinin kaçmasını ve delilleri karartmasını önlemek amacıyla ağır ceza mahkemesi, tutuklama veya adli kontrol tedbirine başvurabilecektir. Koruma tedbirleri konusunda CMK'ya yapılan bütüncül atıf noktasında tutuklama sebeplerinden önce kuvvetli suç şüphesi şartı da gönderilen iade evrakı çerçevesinde değerlendirilecektir. Söz konusu şüphe, iadenin kabul edilebilirliğini de kapsar şekilde irdelenmelidir. Keza CMK m.100/3'teki katalogda yer alan suçlar açısından tutuklama nedeni varsayılabilir, ölçülülük ilkesi ve aynı maddenin son fıkrasındaki tutuklama yasağı dikkate alınacaktır. Olağan ceza muhakemesine özgü bu şartların, iade muhakemesi ve iadeyi sağlama amacı açısından yerindeliği tartışmaya açıktır.

İade tutuklamasının süresi açısından esasen CMK'ya yapılan atıf noktasında bu Kanun'daki süreler (CMK m.102/2, azami iki yıl ve üç yıl uzatma) geçerli olacaktır. Sürenin bitiminde adli kontrole başvurulması mümkündür (CMK m.109/7). Ancak 6706 sayılı Kanun'da iade talebinin değerlendirilmesi sürecindeki gelişmelere göre gerek tutuklama süresi gerekse alternatif olarak başvurulmuş adli kontrol tedbiri etkilenebilmektedir. Buna göre öncelikle ağır ceza mahkemesince iade talebinin kabul edilebilir olmadığına karar verilmesi ve kararın kesinleşmesi halinde tutuklama veya adli kontrol tedbirinin sona ereceği açıktır. Bunun aksi ihtimal olarak mahkemenin iade talebinin kabul edilebilirliği yönünde karar vermesi ve bu kararın kesinleşmesinden itibaren 1 yıl içinde iade kararının verilmemesi durumunda da gerek tutuklama gerekse adli kontrol ve hatta başvurulmuşsa diğer koruma tedbirleri ortadan kaldırılacaktır (6706 sayılı Kanun m.16/3). Keza iadesine karar verilen kişinin kararlaştırılan tarihte talep eden devlet tarafından haklı bir neden olmaksızın teslim alınmamasından itibaren 30 gün geçmesi¹⁸ halinde de aynı sonuç doğacaktır (6706 sayılı Kanun m.20/2).

Yine tutukluluk süresi açısından Kanun'da orantılılık ilkesi gözetilmiş ve toplam tutukluluk süresinin, kişinin iade talebine konu suçtan dolayı alabileceği

¹⁸ SİDAS m.18/4'te bu süre kural olarak 15 gün ve azami olarak 30 gün şeklinde belirlenmiştir.

veya mahkûm olduğu cezanın infaz süresini geçemeyeceği öngörülmüştür (6706 sayılı Kanun m.16/4)¹⁹. Bu ihtimalde tutuklamaya son verilmesi ve gerekiyorsa adli kontrol tedbirine karar verilmesi lazımdır. Bundan başka tutuklama tedbiri açısından tutukluluk durumunun, CMK m.108'e uygun olarak teslimine kadar geçen süre içinde en geç otuzar günlük sürelerle ağır ceza mahkemesince inceleneceği düzenlenmiştir (6706 sayılı Kanun m.16/2). Böylece iade sürecinin ağır ceza mahkemesindeki yargısal değerlendirme aşamasından sonra idari onay (m.19) ve teslim (m.20) safhalarında da tutuklama tedbirinin devam edebileceği ve tedbirin ilgili ağır ceza mahkemesince periyodik olarak gözden geçirileceği hüküm altına alınmıştır²⁰.

3. İade Araması ve Elkoyma

İade amacıyla arama ve elkoyma 6706 sayılı Kanun'da açıkça düzenlenmiş olmamakla birlikte Kanun'un eşya teslimine dair hükümlerinden (m.20/4-6) hareketle arama ve özellikle elkoyma tedbiri gündeme gelebilecektir²¹. Buna göre iade talebine konu suç bakımından ispat aracı olarak yararlı görülen veya suçun işlenmesiyle elde edilen ve kişi yakalandığında üzerinde ele geçen ya da daha sonra ortaya çıkan eşya, talep eden devlete teslim edilebilir. Hatta kişinin ölümü, kaçması ve benzeri sebeplerle iade hakkında bir karar verilememesi hâlinde de eşyanın teslimi gerçekleştirilebilir²².

Teslime konu eşyaların bulunabilmesi için örneğin kişinin üstünün, eşyasının, konutunun, işyerinin veya ona ait diğer yerlerin aranması gerekebilir ve kişinin bunları rızasıyla teslim etmemesi halinde elkoyma tedbirine başvurulabilir²³. Bu amaçla aynı tedbirler diğer kişilere yönelik de uygulanabilir.

¹⁹ SİDAS m.18/3'te bu hususu tamamlayıcı nitelikte, talep eden devlete, istenen şahsın iade edilmek üzere ne kadar süreyle tutuklu kaldığı hakkında bilgi verileceği öngörülerek olası mahsup imkânı tanınmıştır.

²⁰ Madde gerekçesinde; "*Mahkemenin 'iade talebinin kabul edilebilir olduğuna' dair karar vermesine rağmen, iadesi talep edilen kişiyi adli kontrol altında serbest bırakması, devam eden iade süreci içinde kişinin Türkiye dışına kaçması ve bu nedenle iade talebinin konusuz kalması uygulamada rastlanabilen sorunlardan biridir. Ancak kişinin uzun süreden beri Türkiye'de ikamet etmesi ve belli bir iş sahibi olması gibi güçlü sosyal ve ekonomik bağları dikkate alınarak, tutuklama dışında diğer tedbirlere başvurulması da mahkemenin takdirinde olacaktır.*" şeklinde bir açıklamaya yer verilmiştir. Kanaatimizce iadenin kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi, bizatihi kişinin salıverilmesi ya da tutuklamanın adli kontrole çevrilme sebebi olmamakla birlikte adli kontrol kapsamında kişinin kaçmasını önleyecek yükümlülüklerin olduğu da hatırlanmalıdır.

²¹ SİDAS m.20'de açıkça elkoymadan (zabt) bahsedilmiştir. Ayrıca krş. 6706 sayılı Kanun m.8/1-ç.

²² Benzer düzenlemeler SİDAS m.20'de de mevcut olup delil teşkil eden eşya ve suç neticesinde elde edilen eşya elkoymanın ve sonrasında teslimin konusudur.

²³ Alman Kanunu'nda (IRG) elkoyma ve arama başlığı altında yer alan düzenlemede (§ 39, Beschlagnahme und Durchsuchung), ilgili devlete teslimi söz konusu olabilecek eşyalara el konulabileceği veya diğer bir şekilde koruma altına alınabileceği ve hatta bu işlemlerin iade

Maddede iyiniyetli üçüncü kişilere ait eşyanın teslim taleplerinin yerine getirilmeyeceği (6706 sayılı Kanun m.20/6)²⁴ belirtildiği için eşyanın bu niteliğinin açık olması halinde arama ve elkoyma koruma tedbirlerine başvurulmayacak, sonradan anlaşılması durumunda elkoyma kaldırılacaktır. Aynı şekilde iadenin kabul edilebilir olmadığı bariz olması yahut muhakemenin bu şekilde sonuçlanma ihtimalinin öne çıkması hallerinde de söz konusu tedbirlere karar verilmemesi veya bunlara son verilmelidir.

Öte yandan Türkiye’de yürütülmekte olan bir soruşturma veya kovuşturma bakımından zorunlu olduğu takdirde eşyanın tesliminin ertelenebileceği (6706 sayılı Kanun m.20/5) öngörülmüş olup bu husus arama ve elkoymaya engel değildir. Nitekim benzer hususu düzenleyen SİDAS m.20/3’te söz konusu eşyanın geçici olarak elde tutulabileceği veya geri verilmesi şartıyla teslim edilebileceği belirtilmektedir.

4. Diğer Tedbirler

Yukarıda değinilen tedbirlerden başka bunlarla birlikte veya bağımsız olarak CMK’daki diğer tedbirlere de iade amacıyla başvurulabileceği kuşkusuzdur. Örneğin iadesi talep edilen kişi ya da kişilerin yakalanması için telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi (CMK m.135, iletişimin veya mobil telefonun yerinin tespiti) söz konusu olabilir.

IV. SONUÇ

Öncelikle iade konusunda TCK’nın ilga edilen ve oldukça yetersiz olan düzenlemesine nazaran 6706 sayılı Kanun’un bu alanda önemli bir gelişme olduğunu ifade etmek gerekir. Ne var ki inceleme konumuz olan koruma tedbirleriyle ilgili bazı eksiklikler göze çarpmaktadır. Özellikle iade talebi öncesi evredeki mevcut tedbirlerin daha detaylı düzenlenmesi veya yeni tedbirlerin açıkça öngörülmesi yerinde olacaktır. Bu bağlamda yakalama amaçlı mobil telefonun yerinin tespitine ve eşya teslimi açısından geçici elkoyma ve aramaya dikkat çekmek gerekir. İade talebi sonrası tedbirlerde CMK’ya bütüncül atıf yapılması ilk planda isabetli gibi gözükse de esasen tüm koruma tedbirleri bakımından iade sürecine özgü, görece daha hafif şartlar içeren bir mahiyette özel düzenlemelere ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bununla bağlantılı olarak AY m.19’daki iadeye ilişkin hükmün de AİHS dikkate alınarak gözden geçirilmesi gerektiği belirtilmelidir.

talebinden önce de gerçekleştirilebileceği öngörülmektedir. Bu amaçla aramanın da yapılabileceği ayrıca belirtilmektedir. Böylece Alman hukukunda geçici yakalama ve tutuklamanın yanı sıra “geçici elkoyma” da düzenlenmiş vaziyettedir. Esasen geçici iade yakalamasının söz konusu olduğu bir sistemde bununla birlikte geçici elkoyma da mümkün olmalıdır. Aksi takdirde iade talebinden sonraki evrede eşya teslimi konusunda kalabilir.

²⁴

Krş. SİDAS m.20/4.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Ambos**, Internationales Strafrecht, 4. Auflage, 2014.
- Ambos/König/Rackow/Allegrezza**, Rechtshilferecht in Strafsachen, 2015.
- Duman**, Türk Hukukunda Geri Verme Kurumu ve Usulü, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:7, Sayı:24, Ocak 2016, 663 vd.
- Durak**, Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi, Ankara Barosu Dergisi, 1999/4, 49 vd.
- Güngör**, Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi (SİDAS), Milletlerarası Hukuk Bülteni, Yıl: 19-20, 1999-2000, 359 vd.
- Özgenç**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, 2018.
- Schomburg**, Internationale Rechtshilferecht in Strafsachen, 5. Auflage, 2012.
- Tezcan/Erdem/Önok**, Uluslararası Ceza Hukuku, 3. Baskı, 2005.
- Turhan**, Alman Suçluların İadesi Hukukunun Esasları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 11, Sayı 3-4, Yıl 2003, 75 vd.
- Uhlig/Schomburg**, Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen, 1983.
- Ulutaş**, Türk Hukukunda Suçluların Geri Verilmesi Sürecinde Alınabilecek Koruma Tedbirlerinin AİHS'nin 5. Maddesi Açısından Değerlendirilmesi, Ankara Barosu Dergisi, 2012/4, 141 vd.

